
Kyrkomötet
Motion 2023:73
av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson

Uppvärdera medlemskapets betydelse

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation.

Motivering

Svenska kyrkan har sedan en lång tid tillbaka en pågående medlemskris som kommer att leda till att identiteten och uppgiften som folkkyrka omintetgörs. Årligen lämnar omkring 50 000 medlemmar (då räknas inte dödsfall in). Enskilda år är antalet ännu högre. Även antalet spädbarn som döps, och därmed blir medlemmar i kyrkan, har rasat från cirka 90 000 per år på 1970-talet, till 65 000 år 2000 för att idag vara omkring 40 000.

Situationen förvärras ytterligare av det pågående folkutbytet, vilket lett till att andelen kyrkomedlemmar i hela befolkningen sjunkit ännu snabbare och inom de närmaste åren kommer att falla under 50 procent.

Med medlemskrisen kommer också en ekonomisk kris som innebär att kyrkan varje år tvingas hitta besparingar på hundratals miljoner kronor för att kompensera intäktsbortfallet.

Alternativ för Sverige motionerade förra året om att tillsätta en särskild kris-kommission med uppdrag att utreda medlemsraset och föreslå konkreta åtgärder för att vända situationen, något som tyvärr röstades ned. Vi upplever fortfarande att kyrkan på det stora hela saknar krisinsikt, och inte verkar reagera nämnvärt över de skador detta innebär för kyrkan – inte bara ekonomiskt, utan för möjligheten att fullgöra sin lagstadgade uppgift som folkkyrka (enligt lagen om Svenska kyrkan).

Vi är övertygade om att kyrkan skulle tjäna på att ompröva många av de reformer som man vidtagit under de senaste årtiondena. En bärande tanke har varit att kyrkan inte ska bry sig särskilt om sina egna medlemmar. I stället vill kyrkan vara öppen för alla i samhället, oavsett om de är medlemmar eller inte, oavsett om de är kristna eller icke-kristna. Dessutom har kyrkan blivit en alltmer högljudd politisk röst, och kyrkan var till och med öppen med att det skulle leda till en medlemsflykt.

”En del kommer att gå ur Svenska kyrkan på grund av våra ställningstaganden, men hellre det. Det viktiga är att ljumheten inom Svenska kyrkan minskar”, kommenterade dåvarande informationschefen Ingrid Andersson Göranson kyrkans omdaning till politisk opinionsbildare i början av 2000-talet.

En kyrka som betraktar medlemmarna som oviktiga, kommer naturligtvis aldrig att kunna locka tillbaka dessa – eller attrahera nya medlemmar – så länge denna inställning inte förändras i grunden.

Denna syn på medlemmarna återspeglas inte bara i retoriken (där medlemsfokuset är undanträngt, till förmån för samhället i stort), utan även i praktiken där medlemskapets betydelse är oklar. På kyrkans hemsida radas i princip bara två fördelar upp: rösträtt och kandidaträtt i kyrkovalet, samt möjlighet att få begravningsgudstjänst enligt kyrkans ordning. Man kan till och med gifta sig i kyrkan utan att vara medlem, så länge den man gifter sig med är det. Det är inte konstigt att många har svårt att se nyttan med att betala tusentals kronor per år, när de ändå kan ta del av nästan hela kyrkans verksamhet som icke-medlemmar.

Kyrkan lyfter fram att avgiften går till att finansiera verksamhet som icke-medlemmar deltar i.

”Kyrkoavgift går till verksamheter som kan nyttjas av ickemedlemmar”, skriver man på hemsidan, och nämner bland annat öppna förskolan, gratis familjerådgivning, musikliv med körer, och möjlighet att få ekonomiskt stöd vid kris.

Detta är exempel på verksamhet som delvis eller helt skulle kunna knytas till medlemskapet.

Självklart kan inte all verksamhet reserveras för medlemmar: en stor öppenhet ska fortfarande finnas och det vore både orimligt och praktiskt omöjligt för kyrkopersonal att kontrollera medlemskap för tillträde till gudstjänst, som exempel. Men det betyder inte att precis all verksamhet måste vara öppen för icke-medlemmar.

Vi anser därför att Svenska kyrkan bör verka för att göra tydligare skillnad på medlemmar och icke-medlemmar. Mer av kyrkans verksamhet bör vara reserverad för medlemmarna: det kan handla om kör- och musikverksamhet, barntimmar, familjerådgivning, diakoni och annan social verksamhet.

Vissa förmåner bör även kunna villkoras mot ytterligare krav, nämligen att medlemmen har genomgått konfirmation. Ett konkret exempel skulle kunna vara kyrklig vigsel. Idag räcker det med att bara en av de två är medlem och denne behöver heller inte vara konfirmerad. Det har förstås lett till att antalet konfirmerade störttykt. År 2022 genomgick endast 23 000 konfirmation, vilket är rekordlågt och en minskning med 70 procent jämfört med 1970-talet.

I vårt grannland Finland konfirmeras fortfarande omkring 80 procent av varje årskull. Huvudorsaken är just att konfirmation är ett krav för att kunna genomgå kyrklig vigsel. Båda som gifter sig måste ha genomgått detta. Merparten av de som vill gifta sig i Sverige idag har inte genomgått konfirmation, och har därmed kanske aldrig någonsin läst ett evangelium, andra delar av Bibeln, eller Lilla katekesen. Att genomgå konfirmation i vuxen ålder är inte en tidskrävande eller på andra sätt ansträngande process, och är något som erbjuds av alla församlingar, varför vi anser det fullt rimligt att någon som vill gifta sig kyrkligt också genomgår detta.

Genom att knyta mer av kyrkans verksamhet till medlemskapet, och i vissa fall till genomgången konfirmation, kommer det att bli tydligare för både medlemmar och icke-medlemmar vad ett medlemskap betyder. Vi är övertygade om att detta är en förutsättning för att stoppa och vända nuvarande medlemsras, och för att få kyrkan att återgå till sin roll som kristen folkkyrka. Kyrkostyrelsen bör därför få i uppdrag att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation.

Stockholm den 1 augusti 2023

Lennart Matikainen (AfS)

Axel W Karlsson (AfS)